

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VIII. Contingit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

lum definiendum, v. g. vtrum Iudex tanquam suspectus recusari possit, quippe quod cito expediri oportet, ne progressus causae principalis impediatur, c. 2. de appellat. in 6.

Sequitur secundò: Quod tradit Bartol. in cit. Auth. n. 21. Si iudex delegatus communi partium voluntate electus sit, non esse locum reconventioni: quia sibi Reus conuentus imputare debet, quod in petitione Iudicis causam reconventionis non expresserit.

Porro ex textu huius c. generalis doctrina notanda est: Quod arbitrium, seu arbitramentum de ijs duntaxat ferri debet, super quibus compromissum est. Ita ver. Nisi de his: *Quia arbitria*, inquit, *stricta via incedunt, cum nihil extra compromissum facere possit arbiter*, l. non distinguemus, 32. §. ult. ff. hoc tit. Veniunt tamen etiam ea, quae dependentia seu necessariò connexa sunt: vti sunt fructus percepti ex re, super qua compromissum est, teste Ioan. Andr. hic n. 6. Item illi, cui res litigiosa adiudicatur, imperetur pecunia, quam parti alteri dare debeat in compensationem dubij sui iuris, sicuti Molina explicat n. 6. Deinde, licet arbiter partem multare non possit, v. g. propter contumaciam eius in parendo, nisi de poena conuentum fuerit; potest tamen condemnare ad praestandas expensas & sumptus, vti idem Ioan. Andr. monet cit. loco. Denique potest diem solutioni assignare, iuxta l. *Quid tamen*, 21. §. Intra tantum, & l. *Celsus*, 23. ff. eod. & tradit Gl. cit. Innocent. hic, & alij.

CAPITVLVM VII.

Cum olim.

PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Priorem Ecclesiae S. Bartholomaei, & Hospitalarios S. Bartholomaei de iure eligendi Rectorem Hospitalis, quod Prior sibi competere dicebat. Ea causa Iudicibus delegata erat: in quos denique partes compromiserunt, tanquam in arbitros: Il arbitrium tulerunt,

atque in publico instrumento Romanam miserunt ad Innoc. III. qui inspecta diligenter forma arbitrij, cognouit, quod Prior teneatur cum fratribus Hospitalis tractare de idoneo Rectore, audito consilio eorum; ac postea aliquem eligere: Quapropter si is electionem alio modo instituerit, irrita iudicari debet: Sin verò praecesserit tractatus, seu consilium Fratrum auditum fuerit, tum Prior liberè eligere potest, quem voluerit, dummodò idoneum; siue Fratres in eundem consenserint, siue non.

S V M M A R I V M.

1. *Partes compromittere possunt etiam in iudicem seu ordinarium seu delegatum.*
2. *Qui in expeditione alicuius negotij tenetur aliorum consilium exquirere; non propterea & illud sequi cogitur.*

NOTANDVM I. Partes compromittere etiam possunt in Iudicem seu is ordinarius sit, seu delegatus, vti docet Gl. communiter recepta, c. cum tempore, ver. Magdeburgensis Episcopi, hoc tit. & quoad iudicem ordinarium sumitur ex c. ex parte, 10. hoc tit. Confert autem tale compromissum ad hoc, vt à sententia appellari non possit.

NOTANDVM II. Qui ex lege, statuto, aut pacto in expeditione alicuius negotij tenetur adhibere consilium alterius, non propterea illud sequi cogitur. Ita etiam traditur in c. cum in veteri, 52. iun. Gl. ver. expectatum, de elect. & dixi de hoc in qq. de elect. q. 89. & videri hic potest Abb. n. 5.

CAPITVLVM VIII.

Contingit.

PARAPHRASIS.

In causa ecclesiastica compromitti non potest in laicum: cum non deceat, vt laici de causis ecclesiasticis cognoscant, aut arbitrentur.

O O O O O 2 S V M -

SUMMARIUM.

1. Laicus vii non potest esse iudex in causa ecclesiastica, ita nec arbiter, nec arbitrator.
2. Ex plenitudine tamen potestatis papalis potest causa ecclesiastica committi laicis, & in eisdem compromitti.

NOTANDUM Vn. Sicuti laicus non potest esse iudex in causa ecclesiastica, c. 2. de iudicijs, c. lator, 5. Qui filij sint legitimi, ita nec arbiter, vel arbitrator. Quia vniuersim indecens est, si laici ecclesiastica negotia tractent. Excipitur tamen plenitudo papalis potestatis, per quam ecclesiastica causa laicis committi potest. Vide Gl. hic, ver. spiritualibus, & quæ dicuntur c. seq. At verò in causis Ecclesiarum, & Clericorum temporalibus compromitti posse in laicum, conitat ex c. dilecti, 4. hoc tit.

CAPITVLVM IX.

Per tuas.

PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Hospitalarios S. Ioannis, & Plebanum de Piscia, super Hospitali S. Allucij. Ea commissa erat Archiepiscopo Genuensi. Sed postea Procurator Plebani & pars aduersaria cum consensu Archiepiscopi compromiserunt in arbitros, clericum vnum, & duos laicos, interposito iuramento. Sed cum arbitriū pronuntiatum fuisset, & executioni mandandum per Archiepiscopum Pisanum ex Innocent. III. commissione, Plebanus se opposuit, tribus allatis rationibus: Prima, quia Procurator generale tantum mandatum accepit, non autem speciale ad compromittendum, vel transigendum: Altera, quia Procurator non fuerat cum consensu Capituli institutus. Tertia, quod arbitrium à duobus laicis vnà cum clerico fuerit pronuntiatum, quamuis cum consensu Archiepiscopi. Cum hæc ad Innocentium relata essent, rescripsit ad Archi-

episcopum, Si ex parte Plebani arbitrium approbatum, seu exomologatum fuit, ratum esse oportere, & executioni mandandum: Sin autem approbatum non fuit, tunc distinguendum; vtrum pœna compromisso apposta fuerit, necne: Si apposta, ad eam agi potest: sin nulla apposta pœna, tunc procurator conueniri poterit ad præstandum interesse, quia iuramento suo seipsum, non Ecclesiam obligare poterat. Quod verò obiectum fuit de duobus laicis, in quos vnà cum clerico compromissum erat, id nihil obstat debet; cum id factum fuerit ex consensu & auctoritate Archiepisc. Genuensis, cui causa à Pontifice delegata erat.

SUMMARIUM.

1. Qui transigere non potest, nec compromittere potest.
2. Arbitrari solus laicus in ecclesiastica causa (excepta plenitudine potestatis papalis) non potest; potest autem vnà cum clerico, accedente consensu ecclesiastici Prelati.
3. Si per stipulationem iure civili vel canonico per nutum pactum absoluit compromissum fuit in arbitros, actio competit, vt obseruetur arbitrium, vel pars nolens seruare soluat alteri parti, quantum eius interest.
4. Nisi compromittens approbaverit laudum, tunc indistincte seruari debet.
5. Aut manifestam iniquitatem laudum contineat, tunc pars altera intra decem dies reclamando actionem competitentem compromittentis debilitat. Reclamatio autem hæc fieri debet apud proprium iudicem reclamantis.
6. Si fuit compromisso pœna apposta, licet compromissori a sententia recedere, sed pœnam soluere cogitur.
7. Excipe 1. Nisi expresse sententia arbitri ab eo approbata fuerit: quo casu stare eâ cogitur, nec sufficit pœnam soluere.
8. Excipe secundo: Nisi adiecta sit clausula, vt nihilominus arbitri sententia ra-